

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Krajský soud v Ústí nad Labem, pobočka v Liberci rozhodl v senátu složeném z předsedkyně Mgr. Lucie Trejbalové a soudců Mgr. Karolíny Tylové, LL.M. a JUDr. Pavla Vacka v právní žalobce ■■■, místo podnikání ■■■, IČ: ■■■, právně zastoupeného JUDr. Jarmilou Holovčákovou, advokátkou, se sídlem Arbesova 400, Česká Lípa, proti žalovanému **Státnímu úřadu inspekce práce**, se sídlem Kolářská 451/12, Opava, **o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 4. 4. 2013, č. j. 499/1.30/13/14.3,**

t a k t o :

- I. Rozhodnutí Státního úřadu inspekce práce ze dne 4. 4. 2013, č. j. 499/1.30/13/14.3 a rozhodnutí Oblastního inspektorátu pro Ústecký kraj a Liberecký kraj ze dne 7. 12. 2012, č. j. 29049/7.72/12/14.3 se pro nezákonnost zrušují a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.**
- II. Žalovaný je povinen nahradit žalobci náklady řízení ve výši 11 228 Kč k rukám jeho právní zástupkyně JUDr. Jarmily Holovčákové, advokátky se sídlem Arbesova 400, Česká Lípa ve lhůtě 15 dnů od právní moci tohoto rozsudku.**

O d ů v o d n ě n í :

Žalobou podanou v zákonné lhůtě se žalobce domáhal zrušení shora označeného rozhodnutí žalovaného, kterým bylo zamítnuto jeho odvolání a potvrzeno rozhodnutí Oblastního inspektorátu práce pro Ústecký kraj a Liberecký kraj (dále jen „oblastní inspektorát práce“), ze dne 7. 12. 2012, č. j. 29049/7.72/12/14.3. Tímto prvostupňovým rozhodnutím byla žalobci uložena pokuta ve výši 10 000 Kč za správní delikt podle § 140 odst. 1 písm. c) zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti (dále jen „zákon o zaměstnanosti“), kterého se měl dopustit tím, že jako zaměstnavatel umožnil dne 12. 3. 2008 na provozovně ■■■ čp. ■■■, po dobu asi dvou hodin výkon práce spočívající ve vydávání navařených jídel panu ■■■, který tuto práci nevykonával na základě pracovněprávního vztahu, ani jiné smlouvy. Žalobce tak měl umožnit výkon nelegální práce definované v § 5 písm. e) bod 1 zákona o zaměstnanosti ve znění účinném do 30. 6. 2008.

V žalobě žalobce namítal, že ■■■ v jeho provozovně dne 12. 3. 2008 nelegální práci nevykonával. ■■■, který je žalobcovým synovcem, vypomáhal pouze za nemocného zaměstnance a práci nevykonával za odměnu. ■■■ ve svědecké výpovědi tyto skutečnosti potvrdil. Při výslechu uvedl, že ho o výpomoc požádal žalobcův syn, kterému nebylo ten den dobře, šlo o záskok na dvě hodiny a odměnu neměl dohodnutou. Žalobce je přesvědčen, že oblastní inspektorát pochybil, když dovodil, že práce ■■■ neměla charakter náhodné jednorázové nezištné pomoci v rodině. Pomoc příbuzného, který zaskakuje byt v provozovně podnikatele za nemocného zaměstnance dvě hodiny bez nároku na odměnu, nemůže být výkonem nelegální práce tak, jak má na mysli zákon o zaměstnanosti. Žalobce proto navrhl zrušení napadeného rozhodnutí a vrácení věci žalovanému k dalšímu jednání.

Žalovaný v písemném vyjádření k žalobě setrval na důvodech svého rozhodnutí a navrhl žalobu zamítnout. Uvedl, že výkon práce pana J. S. vykazuje znaky, které vylučují příbuzenskou nezištnou výpomoc a naopak poukazují na výkon nelegální práce dle zákona o zaměstnanosti platného a účinného v době, kdy byla práce vykonávána.

Ze spisového materiálu předloženého žalovaným správním orgánem vyplynuly tyto pro danou věc rozhodné skutečnosti:

Dne 12. 3. 2008 provedl Úřad práce v České Lípě kontrolu v provozovně žalobce na adrese ■■■ čp. ■■■. Při výkonu práce pomocného kuchaře byl zjištěn i pan ■■■.

V rámci nového projednávání věci provedl oblastní inspektorát práce dne 10. 10. 2012 výslech pana ■■■. Svědek vypověděl, že práci v provozovně žalobce vykonával pouze v den kontroly, tj. 12. 3. 2008. Uvedl, že impulzem byl telefonát syna žalobce, který mu volal, že mu není dobře a jestli by za něj mohl v provozovně žalobce zaskočit. S žalobcem se svědek domluvil na tom, že v provozovně vypomůže s výdejem jídel, výpomoc měla trvat zhruba dvě hodiny. Svědek dále vypověděl, že se ho žalobce ptal, co za to bude chtít, a že on žalobci sdělil, že po něm nic chtít nebude, že je to záležitost mezi ním a synem žalobce.

Oblastní inspektorát práce dospěl k závěru, že popis skutkových okolností svědkem se v podstatných bodech shoduje s vyjádřením žalobce v průběhu kontroly i v řízení před správním orgánem. V odůvodnění rozhodnutí ze dne 7. 12. 2012, č. j. 29049/7.72/12/14.3 uvedl, že považuje za prokázané, že pan ■■■ vykonával dne 12. 3. 2008, po dobu asi dvou hodin, práci spočívající ve výdaji navařených obědů v provozovně žalobce. Motivem k výkonu této práce byla žádost syna žalobce, aby za něj zaskočil v provozovně jeho otce. Pan ■■■ se následně ústně dohodl s žalobcem na druhu práce, době a místě výkonu práce, přičemž dohodu o odměně za tuto práci realizovali mezi sebou pan ■■■ a syn žalobce s vědomím žalobce. Oblastní inspektorát práce zdůraznil, že pan ■■■ vykonával práci přímo v provozovně žalobce, podle pokynů žalobce, na jeho náklady a odpovědnost. Pan ■■■ práci konal osobně v rámci dohodnuté doby, pracoval s prostředky a s materiálem, které se nacházely v provozovně a zjevně žalobci patřily. Nepřímo byla také prostřednictvím syna žalobce dohodnuta odměna za práci, resp. způsob následného určení této odměny. To, zda nakonec byla odměna vyplacena, není podle názoru oblastního inspektorátu práce relevantní. Jakmile je jedna strana vztahu osobou podnikající a předmětem smlouvy je výpomoc v rámci podnikatelské činnosti, při níž vzniká zisk, nelze v takovém případě dle

oblastního inspektorátu práce uzavřít inominátní smlouvu podle občanského zákoníku a nemohlo se tudíž jednat o občanskou výpomoc. Oblastní inspektorát práce měl za dostatečně prokázané, že žalobce porušil zákaz umožňování výkonu nelegální práce definované v § 5 písm. e) bod 1 zákona o zaměstnanosti, když dne 12. 3. 2008 umožnil výkon práce panu ■■■, který tuto práci nevykonával na základě pracovněprávního vztahu, nebo jiné smlouvy.

Proti rozhodnutí oblastního inspektorátu práce se žalobce odvolal. O podaném odvolání rozhodl žalovaný tak, že odvolání zamítl a prvostupňové rozhodnutí oblastního inspektorátu práce potvrdil. Oblastní inspektorát práce se dle žalovaného podrobně zabýval otázkou, zda práce pana ■■■ nebyla pouhou občanskou výpomocí, dospěl však k závěru, že se jednalo o výkon nelegální práce podle právních předpisů platných v roce 2008. Správní delikt, který je žalobci kladen za vinu, je v odůvodnění prvostupňového rozhodnutí řádně popsán, oblastní inspektorát práce své rozhodnutí podrobně zdůvodnil a žalovaný se s odůvodněním prvostupňového orgánu zcela ztotožnil. Žalovaný uzavřel, že v rámci kontroly bylo řádně prokázáno, že pan ■■■ vykonával pro žalobce závislou práci tím, že vydával navařená jídla. Tímto jednáním byly naplněny znaky závislé práce a žalobce byl povinen pro takový výkon práce uzavřít s panem J. S. pracovněprávní vztah. Tím, že tuto povinnost nesplnil, spáchal správní delikt dle § 140 odst. 1 písm. c) zákona o zaměstnanosti.

Soud přezkoumal napadené rozhodnutí a řízení jeho vydání předcházející dle části třetí, hlavy druhé, dílu prvního, zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“), v rozsahu a v mezích uplatněných žalobních bodů podle § 75 odst. 2 s. ř. s. s tím, že přitom vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu (§ 75 odst. 1 s. ř. s.) a dospěl k závěru, že žaloba je důvodná.

Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění platném do 31. 12. 2011, definoval v § 5 písm. e) bodu 1 (který je relevantní pro případ žalobce) nelegální práci jako situaci, kdy „fyzická osoba nevykonává práci pro právnickou nebo fyzickou osobu na základě pracovněprávního vztahu nebo jiné smlouvy, nejde-li o manžela nebo dítě této fyzické osoby“. O tom, že v době provedené kontroly mezi žalobcem a jeho synovcem J. S. nějaká písemná pracovněprávní smlouva či dohoda, jež by formálně nastolila pracovněprávní vztah, uzavřena nebyla, není mezi účastníky sporu.

Až do 31. 12. 2011 obsahoval také zákoník práce v § 2 odst. 4 následující definici závislé práce: „Za závislou práci, která je vykonávána ve vztahu nadřízenosti zaměstnavatele a podřízenosti zaměstnance, se považuje výlučně osobní výkon práce zaměstnance pro zaměstnavatele, podle pokynů zaměstnavatele, jeho jménem, za mzdu, plat nebo odměnu za práci, v pracovní době nebo jinak stanovené nebo dohodnuté době na pracovišti zaměstnavatele, popřípadě na jiném dohodnutém místě, na náklady zaměstnavatele a na jeho odpovědnost.“

Nejvyšší správní soud podle této právní úpravy opakovaně docházel k závěru, že odměna je definičním znakem závislé práce, a to dokonce jedním ze stěžejních. Např. v rozsudku ze dne 29. 9. 2011, č. j. 4 Ads 75/2011-73 se Nejvyšší správní soud ztotožnil s názorem Městského soudu v Praze, že „pojem ‚úsluha‘ ve smyslu, bezúplatná

laskavost' není ekvivalentní k pojmu „práce“.“ V rozsudku ze dne 23. 3. 2012, č. j. 4 Ads 175/2011-92, publ. pod č. 2638/2012 Sb. NSS, Nejvyšší správní soud dokonce uvedl: „Mzda, plat nebo odměna za práci je jedním ze základních definičních znaků závislé práce ve smyslu § 2 odst. 4 zákoníku práce ... Z uvedeného tedy plyne, že pracovněprávní vztah bez úplaty nemůže vzniknout, tedy že závislá práce nemůže být vykonávána bez nároku na odměnu.“ Nejvyšší správní soud také již v minulosti dovodil, že definičním prvkem závislé práce může být i takový znak, který v zákoně není výslovně vyjádřen: ve výše citovaném rozsudku č. j. 4 Ads 75/2011-73 uvedl, že „jedním ze základních pojmových znaků práce je soustavnost.“ Důvody pro vymezení obou znaků (tedy odměny a soustavnosti) vysvětlil Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku ze dne 27. 4. 2012, č. j. 4 Ads 177/2011-120, kde uvažoval takto: „K posouzení práce cizincem jako nelegální práce ve smyslu zákona o zaměstnanosti je třeba, aby tuto práci vykonával cizinec soustavně, podle pokynů a za mzdu, plat nebo odměnu ... Podle bodu 7 preambule směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/52/ES ze dne 18. 6. 2009, o minimálních normách pro sankce a opatření vůči zaměstnavatelům neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí, by definice zaměstnání měla zahrnovat jeho zakládající prvky, tj. činnosti, které jsou nebo by měly být vykonávány za odměnu podle pokynů nebo pod dohledem zaměstnavatele, bez ohledu na právní vztah. V čl. 2 je vytvořena definice zaměstnání nebo zaměstnávání pro účely této směrnice tak, že „zaměstnáním“ či „zaměstnáváním“ se rozumí výkon činností zahrnujících jakoukoli formu práce upravenou vnitrostátními právními předpisy nebo zavedenou praxí pro zaměstnavatele nebo podle jeho pokynů či pod jeho dohledem. Nepochybně tak není cílem zákona o zaměstnanosti potírat bezúplatnou jednorázovou pomoc mezi příbuznými.“

Aplikujeme-li výše uvedené judikatorní závěry na projednávaný případ, je na první pohled zřejmé, že pro to, aby se jednalo o výkon nelegální práce, chybí právě dva výše zmíněné znaky závislé práce (tedy odměna a soustavnost). Ze žádných skutečností zjištěných oblastním inspektorátem práce totiž nevyplývá, že by se v případě práce vykonávané J. S. dalo usuzovat na její soustavnější charakter. Při jednorázové či příležitostné spolupráci se však jen těžko může mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem vytvořit vztah závislosti. Důležitým znakem závislé práce je ale právě vztah nadřízenosti zaměstnavatele a podřízenosti zaměstnance, která pomáhá odlišit závislou práci od mezilidské výpomoci. Pokud má ovšem správní orgán naplnění tohoto subjektivního znaku objektivně prokázat, musí zkoumat, zda je dána osobní závislost zaměstnance na zaměstnavateli a zejména co je její příčinou. Důležité je také to, zda zaměstnanec vnímá své postavení jako podřízené a to je důvodem proč respektuje pokyny zaměstnavatele. Typickou skutečnost, která závislé postavení zaměstnance na zaměstnavateli věrohodně prokazuje, představuje pobírání odměny. Podmínkou samozřejmě je, aby odměna tvořila (ne nutně jediný, ale ekonomicky významný) zdroj zaměstnancových příjmů – poskytnutí drobné protihodnoty např. v podobě daru je běžným zvykem i v případě jednorázové mezilidské výpomoci. V případě pana J. S. se pobírání odměny od žalobce (zaměstnavatele) prokázat nepodařilo. Neurčitý příslib žalobcova syna za odměnu ve shora definovaném smyslu považovat nelze. Vzhledem k tomu, že skutkový stav, tak jak byl zjištěn, nezavdává důvod se domnívat, že byla u pana J. S. dána osobní závislost na žalobci, nebude se v projednávaném případě jednat o závislou práci, neboť zde chybí znak spočívající ve vztahu podřízenosti a nadřízenosti. Platí tedy, že když určitá osoba vykonává danou činnost pro jinou osobu dobrovolně a zároveň s vědomím, že protistraně nevzniká závazek poskytnout jí jakoukoliv protihodnotu

(resp. nepodaří-li se prokázat opak), půjde zpravidla o přátelskou výpomoc (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu 6 Ads 46/2013-35, publikovaný ve Sb., NSS pod č. 3027/2014).

Vzhledem k tomu, že správní orgány posoudili naplnění znaků nelegální práce v rozporu se zákonem i ustálenou judikaturou Nejvyššího správního soudu, zrušil soud napadené rozhodnutí žalovaného Státního úřadu inspekce práce i jemu předcházející rozhodnutí oblastního inspektorátu práce dle § 78 odst. 1 a odst. 3 s. ř. s. pro nezákonnost a věc dle § 78 odst. 4 s. ř. s. vrátil žalovanému k dalšímu řízení. Krajský soud zrušil i prvostupňové rozhodnutí oblastního inspektorátu práce, neboť dospěl k závěru, že v daném případě ke spáchání správního deliktu nedošlo.

Ve věci rozhodoval bez nařízení ústního jednání v souladu s § 51 odst. 1 s. ř. s., neboť žalobce s projednáním věci bez nařízení ústního jednání souhlasil a žalovaný v zákonné lhůtě nevyjádřil s takovým postupem nesouhlas.

Výrok o nákladech řízení se opírá o § 60 odst. 1 s. ř. s., dle kterého, nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Ve věci měl úspěch žalobce, soud mu proto proti žalovanému přiznal právo na náhradu nákladů řízení, které důvodně vynaložil. Za tyto náklady je nutno považovat uhrazený soudní poplatek za podání žaloby ve výši 3 000 Kč a odměnu zástupkyně (§ 57 s. ř. s.). Zástupkyni byla přiznána odměna za dva úkony právní služby na základě § 9 odst. 3 písm. f) ve spojení s § 7 a § 11 odst. 1 písm. a) a d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif) ve výši 6 200 Kč (převzetí a příprava zastoupení a podání žaloby). Výše hotových výdajů byla stanovena podle § 13 odst. 3 advokátního tarifu, taktéž za dva úkony právní služby, ve výši 600 Kč. Zástupkyni žalobce tedy náleží odměna a náhrada za poskytování právních služeb ve výši 6 800 Kč navýšená o 1 428 Kč, což je částka odpovídající dani, kterou je zástupkyně povinna z odměny za zastupování a z náhrad odvést jakožto plátce daně z přidané hodnoty podle zvláštního právního předpisu (§ 57 odst. 2 s. ř. s.). Žalovaný je povinen uhradit žalobkyni celkem částku 11 228 Kč, k čemuž mu byla stanovena přiměřená lhůta.

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí lze podat **kasační stížnost** ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení

rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

V Liberci dne 17. června 2014

Mgr. Lucie Trejbalová,
předsedkyně senátu